

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dormi Secvre: Vel Cynosvra Professorvm Ac Stvdiosorvm Eloquentiæ,

in qua Centvm Et Viginti Themata Oratoria. Non Solvm Stvdiosis, Sed &
Professoribus eloquentiæ, ac pietatis veræ amantibus utilissima &
pernecessaria explicantur ; Cum Indice rerum atq[ue] verborum locupleti

Tympe, Matthäus

Coloniæ Agrippinæ, 1650

XIII. De miseria humana post lapsum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39015

DE EXCEL. HOM. ANTE LAPSUM. 65

hunc non solum, quemadmodum Angeli possidemus, sed ex ore etiam nostro, quod Angelis non licet mysterium & Sacramentum Eucharistiæ conficimus, manibus nostris contrectamus, & in intima pectoris recondimus.

EPILOGUS constabit adhortatione ad gratitudinem erga tam munificum Deum, qui tanta largitur in hoc saeculo, & majora promittit in futuro. Quis credat tā ingratum fore quenquam, ut tot ac tantorū beneficiorum aliquando non recordetur: quis censeat tā stolidum esse quenquam, ut talem amicum aspernetur? tam munificum benefactorem contempnat? quis nō excretur generosissimi, optimi, potentissimi, Principis conjugē aliquam, quæ mariti spernens benevolentiam ac sacra thori juga, sordidissimo, vilissimo, morosissimoq; se m̄cipio prostituat? hoc ipsum, & deteriora sapit facitq; anima, quæ deserit sponsum Deū, currit post carnis desideria, subjicit se mundo, dæmoni se prosternit. Nonne mæcha, nonne meretricula, nonne vilissimum est scortum; nonne oblita est generis, conjugii, imaginis, & similitudinis Dei? nonne prostibulo omnī stultior ac fœdior est, nonne Dei sigillum repudiat, Angelorū spernit, & modò unius belluæ, modò alterius, imo & dæmonis nō rarò sigillum sibi imprimit? Hujus orationis eum vos velim (Auditores) fructum auferre, ut dignitatis vestræ memores, in vobis illibatam Dei similitudinem servare adnitamini, & pro hac imagine, qua vos beatos rerum omnium dominos, & quodammodo omnipotentes Deus reddidit, amorem & gratitudinem ad eò bene merenti rependatis.

XIII. DE MISERIA HUMANA post lapsum.

EXORDIUM à testimoniis Ethnicorum, & S. Scri- Vide R. P.
ptura de miseria humana. Miseriæ humanæ Martini deò
Pars II. E magi-

*Rio orat. sex
de notitia
sui, & 12.
Specul. Petri
Davidis
Speculo. 6,*

magnitudinem nonnulla ex parte gentiles intellexerunt, sed non satis plenè perspectam habuerunt. Homines Homerus foliis deciduis seu caducis comparat: sed certè nec folia tam caduca sunt, quàm homo; certum illis ac definitum tempus viriditatis, hominibus vitæ certum momentum est nullum. Sophocles umbræ similem dixit hominem: sed umbra stabilior est, nec loco prior movetur, nec sole lucente, vis ulla potest eam impedire, ne corpori suo sit comes; hominem vel pusillæ & languidæ res possunt tollere, etiam cum ætas ejus floret, & valida juvena quædam quasi vitæ meridies ei refulget. Æschylus hominem nuncupat umbræ somnium: rectè, quòd nec umbris exæquat, sed somnio; nec somnio rei solidæ, sed rei tenuissimæ, umbræ, ut intelligas vanissimam vanitatis imaginem in homine conspici. Quorundam somniorum aliqua veritas est, omnis autem homo vanitas & mendacium est, spoliolum temporis, ludus fortunæ, imago inconstantia, trutina calamitatis, specimen clarissimū exiguæ felicitatis, & summæ infelicitatis optimum exemplar; Confirmat hoc

Job. 14. sapientissimus Job his verbis: *Homo natus de muliere brevi vivens tempore, repletur multis miseriis: qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet. Quæ generis nobilitas? ex vulva mulieris. Quæ duratio vitæ?*

Nota miseriam & vilitatem hominis.

breviculum tempus. Quis terrigenâ cœlestiū hoste dignus comitatus? multæ miseriæ. Cui similis? flori. Quàm fugax? sicut umbra. Quam instabilis? nunquam eodem vestigio consistit. Salomon de

Eccl. 1. cunctis rebus creatis pronuncia vit: *Vanitas vanitatum & omnia vanitas: hanc verò vanitatum seu vanarum rerum omnium vanitatem si quærat aliquis in unum congestam, judice Davide poterit*

Psal. 38. in uno homine cunctam reperire: *veruntamen (ait) vel, duntaxat, universa vanitas omnis homo vivens.*

vivens : hoc est, nullus est homo, qui non, omnis vanitatis partem aliquam habeat, ut præter hominē aliud nihil est, in quo vanitatis omnis vestigia deprehendantur. Singula verba Prophetæ valde sunt prægnantia. Vritur voce vanitatis, qua in S. litteris significantur fluxa, fragilia, frivola, inania, inutilia, & indigna, quorū ratio habeatur. Deinde nō dicit duntaxat hominem esse vanum, sed dicit efficacius esse vanitatem, nec vanitatem aliquam, sed universam, nullius esse hominem expertem. Tertio addit, se hoc affirmatum velle de singulis individuis, *omnis homo*, ait, hoc est, nullus non homo. Quarto addidit *vivens*, sive (ut Symmachus & Hieronymus vertunt) *stans*, quasi dicat, etiam ille est *universa vanitas*, qui vivacior, valentior, vegetior, fortior, felicior, beatioreq; firm⁹ videtur consistere, nec facile loco movendus.

(1. *Vilitas materia hominis jam concepti.* 2. *Vilitas nutrimenti viventis jam foetus, quod est mulieris profluvium.* 3. *Vilitas impotentia jam nati pueri.* 4. *Animi degenerantis ad malum.* 5. *Ex morborum varietate.* 6. *Ex mortis horribilitate, ac serpentum vermiumque hereditate.*)

PROPOSITIO : Quemadmodum homo, nondū amissa innocentia, totius omnium creaturarū perfectionis compendium & synopsis quædam fuit; ita è contrario eundem, postquam peccavit, factū esse epitomē cunctarum imperfectionum, quæ in singulis creaturis reperiuntur ostendemus.

CONFIRMATIONIS I. *pars exponet, quo pacto similitudo Dei in homine, quoad essentiam humana nature, corporis dico & anime potētiæ functionesq; deformata fuerit & sauciata.* Intellectualis creaturæ vanitates sunt, voluntatis discordia, cōsiliū varietas studiorum mutabilitas, cogitationum instabilitas & opinionum errores atque deliramenta. Sensibilium vanitates sunt quod tact⁹ dolori, odoratu

*quid
vult*

factori, visus caligini, aures obtusioni, gustus amaricationi exponantur. Vegetabiliū vanitates sunt, subesse alterationi, decretioni, fami, siti, uestioni, marcori, & similibus interitus atq; exitii prænuntiis. Inanimatorū vanitates sunt, subjici casibus & injuriis cœli, elementorum; meteororum, locorū temporum, & ceterarum infestationum, & corruptionum extrinsecarū. Omnis hæc vanitas, tanta, inquā, malorum llias, invenitur in homine lapsō, propter imaginem & similitudinem Dei in ipso deformatam ac deturpatam, postquā præceptum de pomo servatu facillimum homo transgressus, & quam non oportuit, falsam Dei similitudinem appetiit, vera illa, quam possidebat, miser excidit, non prorsus, sed nec minima ex parte, ornamentis gratiæ quibus resplendebat, denudatus, gratuitis, inquā, donis supernaturalibus omnibus spoliatus, in naturalibus vero vulneratus & deturpatus. O sortem perpetuō nobis deplorandam, videre quæ vulnera, & quanta universo hominum generi peccatum unum inflixerit. *Intellectus* homini mansit, sed mansit quasi lusciosus, cæcus in errorem, vel facilis errare in speculando, improvidus & inconsideratus in agendo. *Voluntas* homini mansit, sed mansit dura & tarda ad honestatem, prona & facilis ad voluptates. *Memoria* mansit, sed quæ reciderat in magnam facilitatem obliviscendi, & facta fuit tenacior injuriæ, quam beneficiorum. *Ratio* mansit, sed mansit debilitata & infirma ad celeriter compescendum duo illa mancipia contumacia, facultates dico, concupiscibilem & irascibilem. *Corpus* homo retinuit, sed hoc invaserunt ægriitudines, & necessitas moriendi. Ante peccatum potuit Adam ægriitudinem quamlibet & ipsam mortem arcere, atque ita potuit non mori: nam *Deus creavit hominem inextremabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum, invidia autem*

*Miseranda
miserorum
mortalium
misericordia.*

Sap. 2.

nam Deus creavit hominem inextremabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum, invidia autem

temo

tem diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Post peccatū ater luctus, ultrices curæ, pallentes morbi, tristis senectus, trepidi met^o, malesuada fames, turpis egestas, fatigans labor, frendens dolor, effrons impudentia, inepta boni verecundia, mala mentis gaudia, & in se semper armatus furor, cum manipularibus uno agmine hominem invaserunt: & quæ dixi, quæq; quotidie quisq; nostrum sentit & dolet, vulnera inflixerunt.

D. Macarius scribit in statu innocentiae duas *Hom. 32.* homini fuisse alas, unam cœlestem per gratiam, alteram naturæ terrenæ; propter peccatum sublata priore, ad cœlum amplius hominem nequivisse se sustollere; & ut claudum ac debilem in solo mansisse.

CONFIRMATIONIS II. *pars docebit, quæ ratione spoliatus homo sit prerogativis: quas gratie divina beneficio acceperat, Beatitudine; dominatu in creaturas & omnipotentia.*

PRIMÒ, ut nihil quondam homine felicius, ita nunc eodem nihil infelicius occurrit. Si domicilium spectes pro patria, nactus exilium: pro paradiso, vallem lachrymarum: pro eodem, locū vastæ & horridæ solitudinis, idq; toto vitæ tēpore. Copias & opes spectas? nudus, spoliatus, iustus victū manu & labore in sudore vultus comparare. Corpus vides obnoxium morbis, doloribus, injuriis; mentem vesanam, levem, anxiam. Nonne causa nobis idonea & assidua lugendi, & vanam lætitiæ comprimendi? Peccatum nos de folio beatitatis deturbavit, & in tantam miseræ abyssum præcipitavit, ut Homerus conferens sortem nostræ conditionis cum singulis animantium generibus, pronūtiarit nullum esse animal homine calamitosius; Silenus iudicârit optimum aut non in hos scopulos vitæ incidere, aut mox in fasciis ipsis à tam laboriosa vitæ defunctione dimitti, & tanquam ex

incendio violentiam fortunæ effugere. Hinc jure laudantur Thraces, quod nascentes luctu, mœrore, & lamentis excipiunt: exeuntes autem è vitâ gaudio, cõviviis, tripudiis & cantu prosequuntur: nec non Thrausi (Thracibus finitimi) quod etiam circa natalitia suorum atq; obitus hanc consuetudinem observant. Editio infante propinqui circumfidentes cum ploratu commemorant quantum calamitatum illi sit perferendum vitâ ingresso: contra hominem defunctum per lusum atque lætitiâ terræ demandant, recedentes quàm multis malis sit liberatus.

*De dominii
jactura.*

*Creatura
armantur,
& pugnant
contra ho-
mines.*

*Egrogia su-
perbiendi, ju-
sta insolescē-
di, digna ut
lætitiâ dif-
fluamus
causa.*

SECUNDÒ, per peccatum imperium ac dominationem in creaturas amisit: illæ, non cernentes amplius in eo cœlestem imaginem, terrestri spreta, jugum ejus confestim excusserunt, ignis eum caput urere; aër gravis & mortifer existere; aqua minus salutaris, etiam mersionem & phocas minitari, terra, mater ante, nunc noverca, subsilire, motitari, succutere, pro frugib⁹ lolium & tribulos proferre, montes præcipitiis, valles foveis dolosis, tellus tota hiatribus exitium ostentare, lapides pedem lædere, metalla vulnus meditare, leo ungues evaginare, aper dentem fulmineum stringere, calcibus equi, cornibus tauri, canes morsibus, serpens lingua, scorpius cauda, vulpes dolis, homines partim lædere, partim ludere cœperunt. Aves nõ carnibus solum inhiant, sed in oculos etiam involant, & effodere rostellis nituntur. Quid? quod & minutissimorum, & planè contemptibilium insectorum, culicum, pulicum, cimicum aculeos nequit devitare? O bellum regē creaturarum; cui vermes molestiâ exhibent, quem musca vexat, vespa vulnerat, rubetula & araneolus occidit! cui sunt exirio vel acinus diglutitus, vel petulanti splene obastinum ficus comedens è cachinnus! Tertio, divinæ similitudinem omnipotentis per liberi arbitrii munus

Deus

Deus homini contulerat, nec tamen illa imago in libero arbitrio nudo inerat, sed ornato doribus quibusdam gratuitis & iustitia originali promanantibus, quæ cuncta huic liberæ dispositioni & efficacitati repugnantia removebant. Ipsum liberum *Humana imbecillitas & intestinum bellum.* arbitrium homini post peccatum remansit integrum, quoad integræ naturæ indigentia postulabat; sed adempta illi fuit omnipotentia æmulatrix constantia, & perspicacia splendidissimæ lucis, quam ad omnem honestatem & rectitudinem innocentia facula præferebat, & robur iustitiæ originalis suppeditabat. Vix homo crimen confecerat, ecce sentire cœpit & mirari legem in membris legi mentis repugnantem; cœpit videre meliora & probare, sequi tamen deteriora, cœpit se non Angelis & Deo, sed brutis & diabolo similem exhibere, prona voluntate ad malum, tarda & renitente ad bonum.

Veruntamen hac in parte nos Adamo facti sumus deteriores, quoniam quod longius à primo parente recedim⁹, hoc naturalis ista vis minore tenet similitudinem Dei, faciliusque deformatur. Quia senescente mundo pravi quoque mundi natura veterascit, semper terreni Adami imago deterior, spurcior, fœdiorque fit. Sicut Adam de Dei imagine ad jumentorum imaginem, teste Psalmista, *Psal. 48.* decidit: ita *omnis homo* per peccatum, ut ait idem Psalmista, *in imagine pertransit*, hoc est, retinet Dei imaginem cum est in gratia, sed rerum terrenarum amore illam prodigit, eaque exutus, sola terreni hominis imagine indutus remanet, paulatim quoque per vitia icones assumit sibi fœdorum animantium planè monstruosas. *Psal. 38.*

Et si autem tanta sit nostra imbecillitas, tamen oportet nos semper expeditos in acie stare, & intentis acriter animis ad dæmonis vel insidias, vel apertos impetus vigilare. Hic enim aliis cupidi-

tatem insatiabilem immittit habendi; alios iræ stimulis inflamat; alios immoderatis libidinibus immergit; aliis per res ad voluptatem ipsorum fluentes, superbiam offert; aliis inspirat invidiam; alios accendit miseris ambitionibus; honorumque contentione; alios contra veritatem clausis oculis, quoquomodo larrare facit; aliis alia animæ vulnera infligit, quæ certè longè sunt graviora & periculosiora vulneribus corporis. Cum videmus hominem morbo luridum, ulceribus plenum, egentem, ejulantem præ cruciatu, indolescimus; sed hoc longè miserabilior est, qui mentem habet hæreticis erroribus leprosam, virtutum omnium inopem, avaritia, odio, cæterisque capitalibus morbis emortuam, infamia ulcerosam, conscientia stimulis discrutiatam. Videmus hominem captum oculis & miserescimus, reputantes quàm acerba res sit in perpetuis tenebris vivere, nec unquam intueri lumen solis; at infinitis partibus miserabilior est, qui carnis cupiditatibus excæcatus, at tollere nequit oculos ad lucem æternæ veritatis. Si conspiciamus hominẽ in tetra carcere ferro victum, retortis post tergum manibus & collo catenis gravato, illachrymam⁹, reputantes quàm dulcis sit libertas, quantum ille tædii perferat: at quanto miserius captivi sunt, quos detinet Saranas inexplicabilibus peccatorum catenis alligatos ac gehennæ destinatos.

O si sciremus quanta deformitas sit peccati, quàm sedulo, sicut à facie colubri, peccata fugeremus! peccatũ deformius & terribilius est ipso dæmone. Dæmon formosissimus Angelus fuit, illa pulchritudo uni⁹ peccati fuligine fuit obsoleta, & factus est dæmon adeo deformis, adeo horrendus, ut sicut in specie corporea spiritualem illam peccatoris effigiem exhiberet videndam, eam qui vidisset, negent diu posse supervivere. O quam horren-

horrendum monstrum est homo, postquam ex gratia peccando in Dei incidit indignationem? ubi septem regnant peccata mortalia, horresco referens, illic septem idola diabolorum pro numine habentur: sed Principum, sed Imperatorum, quibus multæ parent legiones: idcirco namque septem his nomen est capitalium, quia sunt quasi capita & stirpes familiarum; unde sæcunda pullulant germina omnium delictorum. B. Ignatius duas imagines seu characteres in homine reperiri scribit: *Epist ad Magnes.* probos habere imaginem Dei Patris & Iesu Christi; improbos autem dæmonis imaginem circumferre.

EPILOGUS *invitabit Auditores ad pœnitentiam per apostrophem ad peccatorem.* Anima tua, ô homo, *Thren. I.* fuit civitas Dei, cujus cives erant bonæ cogitationes: irrupere in eam tres tyranni, caro, mundus, diabolus; turres ac portas ejus igne concupiscentiæ succenderunt, innumeram populi multitudinem prostrayerunt: stant quinque sensuum portæ plenæ cadaverum & sauciorum: gemini Consules seu gubernatores, intellectus & voluntas, omni dignitate exuti, excæcati, squalidi, ferro & vinculis onusti jacent. Sedet in sordibus, sedet spoliata ornatu, misella animula, nuper Dei filia, amica, soror, & coniux; nunc autem orbata virtute & gratiâ, privata cælestis thalami regii diadematis arrabone; dæmonis filia succuba, pro civibus redundat concupiscentia & criminum facibus, pro Angelis plena est dæmoniis, non amplius in ea cælestis musica auditur, non cernuntur turmæ Angelorum, non renidet candor & purpura *Es. 13. & 14* virtutum; sed, ut loquitur Esaias, *habitant ibi struthiones, &c.* Quondam plena gratia, & amore; nunc odio, & terrore: quondam plena feruore, nunc languore quondam plena pietate; nunc impietate: quondam referta decore, honore, & honestate; nunc repleta decore dehonestamento, & inhonoratione. En ut illa creaturarum, domina

Cant 6.

& regina subito per unicum peccatum facta est quasi vidua, non verè vidua, unius verus vir Deus nequit mori, sed quasi vidua, infelicioꝝ quàm vidua, quia fornicaria, quia mœchatrix, & idcirco odiosa viro, repudiata à marito. Si miseriam hanc conditionem agnoscist tuam, *revertere* contritione, *revertere* confessione, *revertere* satisfactione, paratus est sponsus tuus pœnitentem in gratiam suam recipere: pende tributum pœnitentiæ, liberaberis tributo pœnæ; pende tributum doloris, & lachrymarum Deo, defines pendere tributum dæmoni flagitiorum ex quasi vidua fies conjux Altissimi, fies sponsa & soror Christi Jesu, ex sola fies *plena populo* cogitationum, verborum, & operum bonorum, fies hospitium Angelorum: ideo tibi Cōditor tuus arbitrii libertatem reliquit, ut velis; & sufficiens largitur auxilium, ut possis; & tempus reliquit pœnitendi, ut facias vel sero; gratiam quoque dederat promerendi, & gloriam promiserat conregnandi: gratiam rejecisti, & gloriam simul prodegisti, relictum tibi solum tempus pœnitendi: hoc si bene utaris, potes utrumque, & gratiam dico, & gloriam recuperare.

XIV. PARÆNESIS AD CASTITATEM.

*Pudorem
pudicitia ut
fructus flo-
rem conse-
quatur.*

EXORDIUM à prona natura adolescentum ad in-
temperantiam: hæc enim ut in arida materia ignis, sic in illorum corporibus existit facillimè, si-
ve quod maximè, cum carnis natura conjuncta, velut primus ex ea fructus ac prima proles enascitur; si-
ve quòd Diabolus, fragilitatem carnis optimè perspectam habens, hac ipsa parte primam facit impressionem, ut per prodicionem corporis animi aciem invadat.

PROPOSITIO. Teneras adolescentiæ vestre plantas iis fulcimentis intus forisq; confirmabo, ut nulli turbines, nulli venti tentationum tantum habe-